

MĖGĖJŲ TEATRAS

MĖGĖJŲ TEATRAS – teatro meno mėgėjų kūrybinė veikla, Lietuvoje prasidėjusi pirmuoju lietuvišku spektakliu „Amerika pirtyje“, suvaidintu 1899 Palangoje. Žemaitijoje mėgėjų teatro raidą skatino J. Vaičkaus veikla. 1905 iš Piarnu (Estija) atvykęs į Papilę, pas pažįstamą A. Mickevičiūtę, J. Vaičkus sumanė rengti vaidinimą. Susibūrė grupelė savamokslių vaidintojų, tapusi vadinamojo J. Vaičkaus „Skrajojančio teatro“ trupe. 1907 – 1908 Papilėje mokytojai ir kiti inteligentai jau savarankiškai rengė mėgėjiškus spektaklius. Ši tradicija išpopuliarėjo ir Viekšniuose, ten nuo 1918 buvo rengiami lietuviški vaidinimai, kuriuos režisavo vargonininkas V. Sulgaitis, mokytojas J. Aukštikalnis; apie 1921 čia suvadinta Žemaitės pjesė „Apsiriko“, 1932 mokytojo V. Deniušo pastatyta M. Petrausko liaudiška opera „Birutė“.

Po II pas. karo sovietinė okupacinė valdžia skatino mėgėjų ratelių veiklą, ypač tendencingai formavo jų repertuarą. Vaidinimai buvo rengiami ir miestų klubuose, ir kaimo klubuose skaityklose, vėliau – kultūros namuose, gausėjo dramos specialistų. Jų veiklą varžė vadinamojo socialistinio realizmo reikalavimai, t. y. valdžios spaudimas šlovinti sovietinę valdžią, kompartiją, tačiau mėgėjų teatrai, kurdami šmaikščius ir paprastus spektaklius, politikavimo dažnai išvengdavo. Ventos dramos entuziastams 1974 pastatyta M. Petrausko operą „Birutė“ vaidinti kitose rajono scenose neleista. 1985 Lietuvoje veikė 49 liaudies teatrai. Vienas iš jų buvo Naujosios Akmenės kultūros rūmų teatras, vadovaujamas S. Niūniavaitės, kuri nuo 1958 iki 1992 čia pastatė per 50 įvairių žanrų dramos veikalų. Po 1992 jos veiklą tęsė V. Bladykaitė, įtvirtinusi klotimų teatro tradiciją, pastačiusi ir savo pačios parašytų pjesių. Viekšniuose kelias dešimtis spektaklių pastatė R. Saladžiuvienė, po jos mirties mėgėjų teatro tradiciją tęsia B. Švažienė. Ventoje stiprias mėgėjų teatro tradicijas buvo suformavusi M. Palionienė, Akmenėje 1989 mokytojas A. Gričius su talkon pasikviestu orkestru iš Klaipėdos pastatė M. Petrausko liaudišką operą „Birutė“. Lietuvos vardo tūkstantmečiui opera 2009 atnaujinta po atviru dangumi, tačiau laukti efekto nepavyko pasiekti dėl prasto oro. Mėgėjų teatro veiklą Akmenėje puoselėjo D. Liutkienė. 2016 mėgėjų vaidinimų tradicijas Akmenės r. tęsė A. Gričiūtė Naujojoje Akmenėje, R. Butnorienė Akmenėje, N. Grudžinskienė Papilėje, G. Baliulienė Kruopiuose. Epizodiškai dramos mėgėjų kolektyvai susiburia bei spektaklius stato ir stambesniuose kaimuose. Mėgėjų teatrų veiklos panoramą atskleidžia kasmetinės klotimo teatrų krivulės Paragiuose, Lazdynų Pelėdos atminimo muziejaus sodyboje.